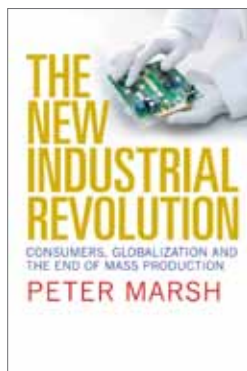

Boeken

Ik ben niet meer een van de jongsten; daarom is me het gaan opvallen dat om de zoveel jaar een nieuwe, derde, industriële revolutie wordt aangekondigd. Toen ik klein was had die te maken met kernenergie, later met computers. In 1982 kondigde de Vlaamse regering het actieprogramma Derde Industriële Revolutie in Vlaanderen (DIRV) af. Het logo ervan was een robothand die een mensenhand de hand schudde. Precies 25 jaar later was het de beurt aan het Europees Parlement om die derde industriële revolutie aan te kondigen. Volgens de Engelstalige Wikipedia waren ze daarbij geïnspireerd door de ideeën van Jeremy Rifkind. In zijn boek *The Third Industrial Revolution: how lateral power is transforming energy, the economy, and the world* uit 2011 vertelt hij dat het hem in de jaren negentig begon te dagen dat er een nieuwe industriële revolutie zat aan te komen. Daarbij gaat het vooral om een mix van nieuwe economische praktijken die met hernieuwbare energiebronnen te maken hebben. Mede door al die derde industriële revoluties was ik blij met het boek van *Financial Times*-journalist Peter Marsh die in één keer de vijfde industriële revolutie aankondigt. In tegenstelling tot politieke revoluties komen de industriële niet in één klap tot stand, maar vergen ze de nodige tijd om tot volle wasdom te komen. Het zijn wel revoluties, omdat ze op termijn tot geheel nieuwe praktijken en concurrentieverhoudingen leiden. Terwijl de vorige revoluties gekenmerkt werden door één centrale vernieuwing – de industriële revolutie, de transportrevolutie, de wetenschapsrevolutie en de computerrevolutie – gaat het bij de vijfde revolutie volgens Marsh om een combinatie van diepgaande ecologisering, massamaatwerk ('mass personalization') in plaats van massaproductie, verregaande specialisatie en nichevorming en meer eenvoudig werk in de lagekostenlanden. Eerlijk gezegd komt dit alles me vrij bekend voor. Bij die hybride internationale arbeidsdeling heeft Marsh het bijvoorbeeld over *design-only companies* die wij in het Nederlands al geruime tijd 'kop-staartbedrijven' noemen: ontwerp en marketing plus verkoop vinden hier plaats, terwijl de productie internationaal is uitbesteed aan derden. Meer dan twintig jaar geleden leerde ik bij DAF al dat elke vrachtwagen een unieke combinatie is van talloze ontwerpvariabelen.

Auteur **Marsh, P. (2012)**

Titel **The New Industrial Revolution.**

Consumers, globalization and the end of mass production

Uitgever **New Haven: Yale University Press**

DANY JACOBS

Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam
en lector bij de ArteZ hogeschool voor de kunsten
en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Daar was die *mass personalization* dus al gerealiseerd. Ik zou dus niet weten waarom zijn Vijfde Industriële Revolutie pas in 2005 van start zou gaan. De belangrijkste verandering van het afgelopen decennium is wellicht de snelle opkomst van China als industriële wereldmacht, waardoor dit land in 2010 op dit punt de Verenigde Staten weer voorbij stak.

Dit neemt niet weg dat Marsh als journalist van de beste internationale zakenkrant kan putten uit een grote verzameling casusbeschrijvingen om een en ander te verhelderen. Illustratief is zijn berekening van waar de waarde van een Apple iPhone gecreëerd wordt en terecht komt. Daarmee relateert hij feitelijk de nieuwe rol van China. In 2009 werden er in dat land 11,2 miljoen iPhones geproduceerd tegen een kostprijs van 179 dollar en een Amerikaanse verkoopprijs van 500 dollar. Het Chinese product bevatte evenwel voor 172,50 dollar componenten die uit andere landen zoals Japan, Zuid-Korea en Duitsland

afkomstig waren. In China werd dus slechts 6,5 dollar waarde toegevoegd. Marsh schat dat de marge van 321 dollar ongeveer gelijk verdeeld werd tussen Apple zelf en zijn distributeurs, waarvan bij Apple nog ongeveer 100 dollar de O&O-investeringen compenseren.

Marsh is een echte industrie-adept die enerzijds aantoonde dat industriearbeiders die de economische ontwikkeling blijven aanvuren kwantitatief steeds een kleine minderheid hebben gevormd – nooit veel meer dan vijftien procent van de arbeidskrachten op wereldvlak – maar anderzijds in absolute aantallen nog steeds toenemen. In 2010 was dit leger van industriële *shock troops* aangegroeid tot ongeveer 328 miljoen industriearbeiders, plusminus tien procent van het aantal werknemers wereldwijd.

Ondanks dit soort cijfers kan Marsh niet aangeven hoe belangrijk kwantitatief gezien de ontwikkelingen zijn die hij beschrijft. Het feit dat hij denkt dat we nog maar aan het begin staan van zijn vijfde revolutie, toont aan dat hij een en ander nog niet overschat. Zijn goed leesbare boek biedt dan ook een nuchter, maar tegelijkertijd rijk en inspirerend palet van de belangrijkste kwesties die op dit moment in de industrie op wereldniveau spelen.